

Bokanmälan

Att nyttja genetisk information – Hur mycket ska försäkringsbolagen få veta?

Göran Flood
goran.flood@skandia.se

I början av sommaren 2002 utkom författarna Marcus Radetzki (jur.dr. och forskare i civilrätt), Marian Radetzki (professor i nationalekonomi) och Niklas Juth (forskarstudent i filosofi) med boken "Att nyttja genetisk information – Hur mycket ska försäkringsbolagen få veta?" Boken är utgiven på SNS förlag.

För ordningens skull bör omnämnas att undertecknad bereddes tillfälle att lämna synpunkter på tidig version av manuskriptet.

Allmänt kan sägas att boken utgör ett välkommet bidrag i den intressanta och kontroversiella frågan.

I introduktionen konstateras, att det under 1990-talet blev möjligt att identifiera sambanden mellan defekta gener och en grupp allvarliga sjukdomar. Insikten har skapat incitament för att utveckla gentest i syfte att förutse sjukdomstillstånd och terapier för att minska sjukdomars utbrott eller för att häva dem när de väl brutit ut. Gentekniken erbjuder sålunda ett betydelsefullt instrument för att bedöma risk för sjukdom och sannolik livslängd.

Vidare konstateras att 1990-talets reformer inom socialförsäkringarna inneburit en partiell individualisering och kommersialisering av de offentliga arrangemangen: minskad ge-

nerositet mot de socialförsäkrade och en aktiv uppmuntran till komplettering med privata alternativ.

Sammanflödet av de nya strömningarna skapar nya möjligheter men väcker samtidigt en rad farhågor. Den nya gentekniken ökar möjligheten till individuell riskbedömning och kan göra aktuariella premieberäkningar mer precisa. Försäkringsbolagens möjligheter att nyttja genetisk information har dock blivit föremål för kritik med etiska förtecken. Den aktuariella rättvisan, där var och en betalar för den risk han/hon utgör, har ställts mot den orättvisa som följer av att vissa inte kan beviljas försäkring eller tvingas betala mer på grund

---

Direktör **Göran Flood** är ansvarig för medicinsk riskbedömning i Skandia Liv.

av en genupsättning, som individen inte själv valt.

Den aktuella frågeställningen utreds för närvarande av en parlamentarisk kommitté. Kommittén skall bl.a. lämna förslag till hur det skall kunna garanteras att den, som efter en genetisk undersökning, visats bära på ett visst sjukdomsanlag inte behandlas oförmånligt, exempelvis i försäkringssammanhang eller inom arbetslivet.

I Sverige regleras frågan i ett temporärt avtal mellan Sveriges Försäkringsförbund och staten, där livförsäkringsbolagen bl.a. förbinder sig att under en viss försäkringsnivå inte efterfråga resultatet av genomförda gentester. I en hel del andra länder gäller ett totalt förbud för bolagen att efterfråga gentester.

Fyra delar

Boken är indelad i fyra delar.

Del I ger en introduktion för den genetiskt obehövande läsaren och presenterar den reglering som begränsar försäkringsbolagens tillgång till genetisk information. Regleringens motiv granskas.

Del II behandlar de samhällsekonomiska och legala aspekterna på frågan om genteknik och personförsäkring. Socialförsäkringarnas utveckling beskrivs. Bl.a. uppmärksammas den allt intensivare integrationen av världens ekonomi, vilken medför att försäkring i ökande omfattning kommer att handlas över nationsgränserna. Då frihet från reglering innebär en uppenbar konkurrensfördel kommer försäkringsbolag i ökande omfattning lokalisera sig

i länder där restriktioner mot att nyttja gentekniska insikter inte existerar. Att en sådan utveckling ökar sannolikheten för en avreglering, som ger försäkringsbolagen friare tillgång till genetisk information, förefaller, enligt författarna, uppenbar. Till sist analyseras huruvida den reglering som begränsar bolagens tillgång till information kan inordnas i ett enhetligt grundat regelsystem.

Del III behandlar de etiska aspekterna på frågan i vad mån privata försäkringsbolag bör ges rätt att nyttja genetisk information. Konsekvenser – relaterade till individens autonomi och integritet samt rättvisaspekter – redovisas.

Del IV framför och vidareutvecklar analysresultaten från bokens övriga delar. Författarna konstaterar att politikerna uppenbarligen inte tänkt igenom de långsiktiga konsekvenserna av kombinationerna av vidtagna politiska beslut om nedmontering av socialförsäkringarna å ena sidan och om restriktioner mot genetisk diskriminering i försäkringssammanhang å den andra.

Den viktigaste slutsatsen är att rådande begränsningar av försäkringsbolagens tillgång till genetisk information, där begränsningarna fått formen av totalt förbud, bör monteras ned. De ekonomiska och sociala problem som detta skulle medföra diskuteras ingående i denna del.

*Att nyttja genetisk information –
Hur mycket ska försäkringsbolagen få veta?*
SNS förlag 2002. ISBN: 91-7150-861-9
168 s. Häftad. Ca-pris inkl moms: 297:-